

Työmiehen vaimo.

KIRJOITTANUT

MINNA CANTH.

ntamo

yömiehen vaimo.

Näytelmä viidessä näytöksessä.

KIRJOITTANUT

MINNA CANTH.

PORVOOSSA 1885.
WERNER SÖDERSTRÖM,
Kustantaja.

näköispainos ntamo 2013
ISBN 978-952-215-447-7

tämä näköispainos julkaistaan Ahmet Ögütün teoksen
Fahrenheit 451: Uusintapainos rinnalla.
Fahrenheit 451: Uusintapainos toteutettiin Helsingissä
26.8.–1.9.2013

yhteistyössä

Checkpoint Helsinki / Chimney-projekti

www.checkpointhelsinki.fi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ntamo
2013
www.ntamo.net

PORVOOSSA 1885.
G. L. Söderström'in Kirjapainossa.

Henkilöt.

Risto, työmies.

Johanna, hänen vaimonsa.

Helka, vanha mustalaisvaimo.

Homsantuu, oikea nimi Kerttu, hänen tyttärensä tytär.

Hagert, hänen poikansa.

Ilona, Hagertin vaimo.

Henrik Gabriel, } heidän lapsensa.
Ilona, }

Leena Kaisa.

Anna Maija.

Vappu, torikauppias.

Katri,

Laura,

Lotta,

Liisa,

{ palvelijoita.

Yrjö, seppä.

Toppo,

Kustaa,

Heikki,

Janne,

{ työmiehiä.

Rouva Vörsky.

Herra Vörsky.

Rouva Hanhinen.

1:n Poliisi.

2:n Poliisi.

Viisunkauppias.

Silmäinkatsoja.

Herroja. Hääkansaa. Ostajia ja myyjiä.

Tapaus Kuopion kaupungissa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

(Riston ja Johannan häähuone. Oikealla ovi sivuhuoneeseen, vsaemmalla ikkuna. Perällä ovi porstuaan. Huudetaan: „morsian ulos!“ Esirippu nousee. Johanna seisoo morsiuspuvussa ikkunan edessä; Katri ja Laura näyttävät valkeata molemmin puolin. Vappu seisoo etunäyttämöllä oikeaan. Taaempänä: Risto, Yrjö, Toppo, Kus-
taa, Heikki, Janne, Lotta, Liisa, Leena-Kaisa ja Anna-Mai-
ja y. m. häävieraita. Ikkunan takaa kaikuu eläköön-huutoja).

Risto.

Mitä mietitte, Vappu? Eiköhän olisi hauskaa sentään olla tuolla kohdalla?

Vappu.

Morsiamenako?

Risto.

Niin juuri. Kun vielä noin kunnioitetaankin. Seurat-
kaa pois Johannan esimerkkiä ja ottakaa itsellenne mies
tekin.

Vappu.

Enpä hänestä ole millänikään.

Risto.

Mutta minkätähden ei? Teille niitä kumminkin on
tarjonna sulhasia kuin kirjavia kissoja. Mikä arveluttaa?

Vappu.

Monta on mutkaa matkassa, monta Mattia maantiellä.

Risto.

Te olette liian varovainen.

Vappu.

Parempi katsoa kuin katua.

(Eläköön-huutoja kaikuu uudelleen. J o h a n n a nyökkii iloisesti päätänsä.)

J o h a n n a.

Näettekö tyttöä tuolla, joka on kiivennyt ylös aidalle kadun toisella puolen?

K a t r i.

Tuotako, joka tuolla kuutamossa seisoo ja niin armotomasti huiskii käsillään? Ihme ja kumma, ett'ei hän keikahda sieltä nurin niskoin alas.

J o h a n n a.

Eikö se ole Homsantuu?

K a t r i.

Toden totta. Hän se on.

L a u r a.

Aivan selvään. Jo minäkin hänen tunnen.

L o t t a.

Homsantuuko tuo? Ei ikipäivinä. Homsantuuta ei ole kaupungissa nähty puoleen vuoteen, mistä hän nyt sitten niin äkkiä olisi tuohon pyrähtänyt.

J o h a n n a.

Sitä en tiedä, mutta hän se vaan on. Lähetä, Katri hyvä, joku käskemään häntä sisään.

K a t r i.

Ole nyt. Homsantuutako sisään? Semmoisissa ryy-syissä, kun hän luultavasti on.

J o h a n n a.

Niin, mitä se tekee. Eihän vaatteet ihmistä pahenna.

K a t r i.

No, eipä siltä.

(Menee ovensuuhun ja puhuttelee hiljaa H e i k k i ä, joka sen jälkeen lähtee ulos. Teetä tarjotaan.)

L a u r a.

Vielä sinä kadut, että Homsantuun tänne haetit. Saatpas nähdä, hän käyttää itsensä sopimattomasti taas niinkuin ainakin.

Johanna.

Mitä turhia. Ei Homsantuu ole niinkään häijy, kun häntä vaan hyvästi kohdellaan.

Risto.

Tahtoisinpa kuulla, mitä kuokkijat tuolla ulkona sanovat morsiamestani.

Yrjö.

Kuulemattakin sen tietää, että he Johannaa siellä kiittelevät.

Risto.

Ja minua kadehtivat. Niin, niin, Yrjö, kuinka vaan lienee sinunkin laitasi. Monta vuotta kerrotaan sinun pitäneen Johannaa silmällä, mutta minä tulin ja sieppasin yks' kaks' sinulta tytön.

Yrjö.

• Mitä puhumme siitä. Hänellä oli valta ottaa kenen tahtoi. Sen toki sanon sinulle, Risto: parhaimman kulta-aarteen sinä Johannassa omaksesi sait.

Risto.

No, siinä et pane liikoja ollenkaan. Tiedättekö mitä? Kuusisataa markkaa hänellä on rahoja pankissa, ihan valehtelematta, ja korkoja vielä lisäksi. Jahkas teille näytän. Otin Johannalta pankin vaste-kirjan jo omaan huostaani. Katso-kaapas tätä.

Kustaa.

Kuusisataa on, totta maarin. Voi, miekkoista. Kelpaa sinun elää. Kunpa olisin minäkin yhtä onnellinen. Kuulitkos, Toppo? Kuusisataa markkaa tuo kullan poika sai vaimonsa myötäjäisiä. Emmekö lähde naimaan mekin.

Toppo.

Helkkaria kanssa. Eihän niitä rikkaita tyttöjä kumminkaan joka miehelle riitä. Toiset saavat tyytyä köyhempiin taikka olla ilman. Ja minä puolestani olen ennemmin ilman, niin saan elää niinkuin itse tahdon.

Kustaa.

Elä sano. Köyhänkin kun ottaa, niin saapa yhtäkaikki

sen, joka housut paikkaa, ett'ei tarvitse polvet ulkona käydä.

Risto.

Niin, ja mikä siinä on, ett'ei mies saisi elää niinkuin itse tahtoo, vaikka akankin ottaa. Loruja! Tupakkaa piipuun, miehet.

Kustaa.

Mutta kyllä minä sentään enemmän rikasta haluaisin, minäkin. Paha vaan ett'ei niitä ole juuri niin hyllyltä otettavina, niillä kun tavallisesti on monta pyytäjää. Millähän mahdilla sinä, Risto, sait tuon Johannan taipumaan, olisipa hyvä tietää.

Risto.

Mitäs maksat, jos sen sinulle sanon?

Toppo.

Elä huoli luvata mitään, Kustaa. Minä tuon konstin neuvon sinulle ilman maksutta.

Risto.

Sinäkö? No, annahan kuulla.

Toppo.

Mikä siinä muu on, kun vetää tyttöjä hiukan nenästä. Ja se on helposti tehty, sillä maailman menosta ne poloiset eivät tiedä, ei paljon mitään.

Johanna.

Mutta muistakaa minun sanoneeni: Homsantuusta tulee vielä ihminen, jähka aikaa voittaa.

Laura.

Tuosta hurjasta? Ei ikinä. Semmoinen se on kapi-nekin. Jota ei saa työhön talttumaan, ei vaikka ihmeitä tekisi. Kerrankin, kun oli apunani vaatteita huuhtomassa, niin alkoipa hyötä hyviään avannolla tanssimaan. Mitä mustalaista lienee pannutkaan, mutta ei ruojalle olisi mikään voinut nauramatta olla. Ajatelkaas, kun hame oli vyötäreistä saakka niin jäässä, että seisoi kankeana ympärillä ja tämä vaan lentää ja pyörii pitkin iljannetta kuin tuuliaispää. Johan siitä semmoisesta ihmistä tulisi. Kyllä kai!

Liisa.

Elä sano. Soinisen emäntä Riistavedeltä kehui Hom-

santuuta maasta taivaasen tässä tuonoin. Kuuluu olleen heillä koko kesän ja tehneen työtä kuin hevonen.

Johanna.

Kas sitä vaan.

Liisa.

Mutta pilkkanaan olivat sittenkin tyttö parkaa pitäneet, varsinkin nuoret hurjapäät. Tietäähän niiden. Malttavatko ne olla ilkeyksiään tekemättä.

Katri.

Jospa hän antoi heille syytä.

Liisa.

Vielä mitä. Hän oli vaan ollut niin tarkka, ett'ei raah-
tinut oikeinpäin syödäkään, kun, näette, aikoo tänä syksynä
mennä naimiseen. Täällä kaupungissa oli sanonut olevan
itsellään sulhasen.

Katri.

Häntä varmaan on joku narrannut.

Johanna.

Ei tiedä.

Katri.

On kuin onkin. Kuka nyt tuommoista ottaisi.

Laura.

Mustalainen kun hän vielä on päälle päätteeksi.

Liisa.

Eipäs olekaan, koska isä oli Tuusniemen Väänösiä.

Laura.

Mutta äiti oli mustalaista sukuperää, ja semmoinen
ylenannettu kuuluu vielä olleenkin. Ei hän miehensäkään
luona asettunut olemaan, vaan karkasi pois, ja Homsantuun
hän olisi vienyt mukanaan, mutta Väänösen sukulaiset ajoivat
takaa ja ottivat lapsen pois. Sitten nuo mustalaiset, kelvot-
tomat, olivat vielä tehneet taikoja ja panneet Väänösen juo-
maan niin pahanpäiväisesti, että muutamassa vuodessa hä-
vitti talonsa ja kaikki. Viinaan hän viimein kuolikin.

Johanna.

Ja jätti lapsensa turvattomana maailman rantaa polke-

maan. Homsantuu parka! Ehkä hänellä kumminkin olisi äidin luona parempi ollut siitakin pahastaan.

Risto.

Elä, elä laske liikoja, Toppo. Minä en kuuna päivänä eukkoani pelkää, jos juoda tahdon. Ohoh, jopa sitten.

Toppo.

No, no, saadaan nähdä. Minkähän sille taidat, kun eukosi sanoo: rahat ovat minun, niitä et tuhlaakaan niin juuri kun itse tahdot.

Risto.

Minkäkö taidan? Heh, sepä kysymys. Kumpi omaisuutta hallitsee, mies vai vaimo? Tunnetkos sen verran Suomen lakia veli veikkoseni.

Toppo.

Kyllä minä tiedän, että laki antaa miehelle vallan, mutta näkyypä ne eukot kokevan puoliaan pitää yhtäkaikki.

Risto.

Pahanilkisillä lieene jonkinlaisia konstia ja koukkuja, mutta Johannapa ei ole semmoinen.

(Toppo hyräilee pikallisesti ja panee tupakkaa piippuun.)

Risto.

Niin, niin, naura sinä vaan. Ettenkö minä Johannaa tuntisi. Ja kohta saattekin pähdä, olenko minä mies, vai kannanko suotta tämmöisiä jaloissani. (Johannan luokse.) Koskas niitä juomia tuodaan sisään?

Johanna.

Katri hyvä, mene kiirehtimään.

Risto.

Ja pankoot joutuun nyt. Mitä ihmettä ne siellä viivyttelevätkin näin kauvan. Aikoja sitten olisi miehille pitänyt väkeviä tarjota.

(Katri menee oikeaan.)

Johanna.

Mitä arvelet, Risto? Eikö tämä elämämme alku ole juuri kuin keväisen päivän nousu?

“Erittäin hyvä asia oli, että näytelmäkappale ”Työmiehen vaimo” ilmestyi painettuna. Koko lukevan yhteiskunnan huomio on melkein kiihkoon asti kiinnitetty siihen niiden ristiriitaisten arvostelujen kautta, joita tästä kappaleesta on saatu lukea. Niitä lukiessaan ei se yleisö, joka ei kappaletta ole nähnyt, ole tiennyt, ketä uskoa ja ketä olla uskomatta. Nyt voipi jokainen lukea ”Työmiehen vaimon” ja sitten päättää, kuka oli oikeassa.”
– *Aamulehti* 17. maaliskuuta 1885

Tämä näköispainos julkaistaan Helsingin juhla-
viikoilla 2013 toteutetun Ahmet Ögütin teoksen
Fahrenheit 451: Uusintapainos rinnalla. Teos nosti
esiin eri aikoina absurdeista ja yllättävistä syistä
sensuroiduiksi tai vainotuiksi joutuneita kirjoja.

Yhteistyössä Checkpoint Helsinki

www.checkpointhelsinki.fi

